

Otevřený dopis nobelistů Erdoganovi

Nobelisté v těchto dnech zveřejnili otevřený dopis tureckému prezidentu Erdoganovi. Publikujeme jej v celém znění.

Vážený pane prezidente Erdogane,

Cítíme povinnost upozornit na obrovské poškození reputace Turecka, jakožto i důstojnosti a blaha občanů Turecka, v důsledku toho co světové autority pro svobodu slova považují za nezákonné věznění a falešná a nespravedlivá odsouzení mnoha spisovatelů a myslitelů.

V memorandu za svobodu slova v Turecku (2017), Nils Muižnieks, tehdejší komisař Rady Evropy pro lidská práva, varoval:

„Prostor pro demokratickou diskuzi v Turecku se rapidně zmenšil následkem zvýšeného počtu soudního popotahování mnoha společenských vrstev, jako například novinářů, poslanců, akademiků, ale i běžných občanů, a také v důsledku vládních opatření, která omezila pluralitu názorů a vedla k cenzuře. K tomuto zhoršení situace sice došlo ve velmi obtížném kontextu událostí, avšak ani pokus o puč, ani různé výhrůžky teroristů, kterým Turecko čelilo, nemohou ospravedlnit následné omezování svobody tisku a odchýlení se od rámce právního státu v takovém rozsahu.“

Vládní úředníci by měli urgentně prosadit změny v procesu kriminální legislativy, přeformulovat otázky právní suverenity a tím potvrdit svoji povinnost chránit svobodu slova.

Není snad jasnějšího důkazu tohoto nezákonného postupu, než uvěznění Ahmeta Altana (září 2016), uznávaného spisovatele a novináře, dále jeho bratra Mehmeta Altana, profesora ekonomiky a esejistu, a také Nazlı İliack, prominentní novinářky – to vše jako součást vlny zatýkání po nezdařeném politickém puči v červenci 2016. Tito spisovatelé byli obviněni z pokusu o svržení ústavního zřízení pomocí násilí a represe. Prokurátoři je původně chtěli obvinít ze snahy o předání „podprahové informace“ pro všechny stoupence puče během svého vystoupení v televizní show. Ale následná vlna veřejného posměchu je přinutila změnit toto obvinění na použití notoricky známé fráze „obvinění z vyvolání puče“. A vskutku, turecká zpravodajská agentura Anatolia News Agency nazvala tento případ „soudní proces o vyvolání puče“.

A jak bylo uvedeno ve zprávě komisaře, všechny důkazy zvažované soudem v případě Ahmeta Altana pocházely z novinového výtisku Taraf newspaper z roku 2010 (kde byl Ahmet Altan hlavním šéfredaktorem až do roku 2012), jednalo se o tři jeho články a jeho televizní vystoupení. Důkazy proti dalším obžalovaným byli stejně chatrné. Všichni tito spisovatelé během své kariéry vystupovali proti jakémukoliv druhu puče či vojenského násilí, a přesto byli obviněni z podpory ozbrojené teroristické organizace a inscenování puče.

Tento komisař také označil soudní projednávání případu bratrů Altanových jako součást širšího úkazu represe v Turecku proti všem, kteří dávají najevo nesouhlas či kritiku vládního zřízení. Stejně tak považuje tento případ zadržení a soudního stíhání za projev násilného pokroucení lidských práv a podkopání základních právních principů. David Kaye, zvláštní zpravodaj OSN pro svobodu slova, plně souhlasil s tímto hodnocením a označil tento právní proces jako „soudní show“.

A samotný turecký soudní dvůr dokonce souhlasil s touto kritikou. Dne 11. ledna tohoto roku bylo rozhodnuto, že v případě Mehmeta Altana a jeho společníka, novináře Sahina Alpaye, došlo k porušení lidských práv formou předčasného zadržení, a tudíž mají být propuštěni. Navzdory tomu soud odmítl uskutečnit rozhodnutí vyššího ústavního soudu a tímto vlastně uvrhl celý justiční systém do role systému, který vážně narušuje samotnou ústavu. Pane prezidente, Vy sám musíte být znepokojen tímto rozporuplným jednáním

nižšího soudu, i tím že tento nelegální krok měl podporu mluvčího z Vaší vlády.

Dne 16. února 2018 byli bratři Altanové a Ilicak odsouzeni k doživotnímu trestu ve zhoršených podmínkách bez jakékoliv šance na možnou amnestii.

Pane prezidente Erdogane, my níže podepsaní sdílíme následující názor Davida Kaye: „Toto soudní rozhodnutí odsoudit tyto novináře k doživotnímu trestu ve zhoršených podmínkách za jejich práci, bez předložení podstatných důkazů o jejich zapojení do přípravy pokusu o puč a bez zajištění spravedlivého soudního přelíčení, kriticky ohrožuje novinářskou práci a také poslední pozůstatky ze svobody slova a svobody tisku všech sdělovacích prostředků v Turecku.“

V dubnu 1998, jste byl Vy sám zbaven funkce starosty Istanbulu, vyčleněn z politického úřadu a odsouzen k trestu vězení na 10 měsíců, za recitaci básně během svého veřejného projevu v prosinci 1997 skrze stejný paragraf 312 trestního zákoníku. Toto bylo nespravedlivé, protiprávní a kruté. Mnoho organizací zabývajících se lidskými právy - které Vás tehdy bránily - jsou dnes šokované násilnými činy, které právě probíhají ve Vaší zemi. Amnesty International, PEN International, Komise na ochranu novinářů, Article 19 a Reportéři bez hranic patří mezi ty, kteří protestují proti tomuto nedávnému soudnímu rozhodnutí.

V průběhu slavnosti na počest *Çetina Altana*, dne 2. února 2009, jste Vy sám veřejně prohlásil, že „Turecko už není to stejné Turecko, které kdysi odsoudilo své nejlepší spisovatele do vězení, že tato doba je nenávratně pryč.“ Při audienci byli také dva synové *Çetina Altana*: Ahmet a Mehmet. O 9 let později jsou však odsouzeni na doživotí, není tohle naprosto zásadní rozpor?

Za těchto okolností jsme nuceni vyjádřit znepokojení mnoha lidí uvnitř samotného Turecka, jejich spojenců a také multilaterálních organizací, kde má i Turecko své členství. Voláme po zrušení stavu ohrožení a voláme po návratu k právnímu řádu a po úplné svobodě slova a veřejného projevu. Takové změny by umožnily rychlé zproštění obvinění a odvolací řízení v případě novinářky Nazli Ilicak a v případě bratrů Altanových, a dále okamžité propuštění všech ostatních, kteří byli nespravedlivě uvězněni. A nejlépe, učinit z Turecka opět hrdého člena svobodného světa.

Seznam podepsaných držitelů Nobelovy ceny:

Světlana Alexijevič, Philip W Anderson, Aaron Ciechanover, J. M. Coetzee, Claude Cohen-Tannoudji, Elias J .Corey, Gerhard Ertl, Albert Fert, Edmond H. Fischer, Andrew Z. Fire, Andre Geim, Sheldon Glashow, Serge Haroche, Leland H. Hartwell, Oliver Hart, Richard Henderson, Dudley Herschbach, Avram Hershko, Roald Hoffmann, Robert Huber, Tim Hunt, Kazuo Ishiguro, Elfriede Jelinek, Eric S. Maskin, Hartmut Michel, Herta Müller, V.S. Naipaul, William D. Phillips, John C. Polanyi, Richard J. Roberts, Randy W. Schekman, Wole Soyinka, Joseph Stiglitz, Thomas C Südhof, Jack W Szostak, Mario Vargas Llosa, J. Robin Warren, Eric F. Wieschaus

Z originálu uveřejněném v deníku The Guardian přeložili Miroslav a Vojtěch Landovi.

